

OBSAH

Budovičová V., Zaradenie nového pomenovania do slovnej zásoby	230
Darovec M., K forme Tatarokových Rozhovorov bez konca	280
Dvonč L., O príponách <i>-ia -ací</i> v druhových prívlastňovacích prídavných menách	81
Dvonč L., Trpné prídastie slovíes vzoru <i>brať</i>	351
Dvonč L., Trpné prídastie slovíes vzoru <i>volať</i> a <i>rozumieť</i>	6
Habovštiak A., O slovách <i>drieť</i> a <i>dreleť</i>	160
Horecký J., Využitie matematických metód v jazykovede	257
Jedlička A., K jazykové problematice prekladů z češtiny do slovenštiny	140
Jóna E., K otázke normatívnosti Slovníka slovenského jazyka	206
Jóna E., Slovenský slovníkár Peter Tvrdý (1850—1935)	18
Kajanová O., Španielske jazykové prvky v Kukučínovom diele	97
Kočiš F., Poznámky k spracovaniu frazeológie v Slovníku slovenského jazyka	269
Michalus Š., Poznámky k výberu slov vo výkladovom slovníku. (Pripomienky k dvom dielom Slovníka slovenského jazyka)	214
Oravec J., Opakovanie predložiek	151
Oravec J., Osobné zámená v podmete	199
Peciar Š., Národnostná politika KSČ a slovenčina	193
Peciar Š., O homonymii predponových slovíes	337
Ružička J., Niekoľko poznámok na okraj prekladov z češtiny	129
Ružička J., O niektorých základných otázkach skladby	321
Ružička J., Zo základnej problematiky slovných druhov	65
Smiešková E., Dvojvidové slovesá cudzieho pôvodu v slovenčine	225
Úvodom	3
Vragaš Š., Cudzie slová v Slovníku slovenského jazyka	220

Diskusie

Dvonč L., O druhovom prívlastňovacom prídavnom mene od slova <i>buldog</i>	165
Dvonč L., O názvoch planét <i>Merkúr</i> a <i>Pluto</i>	48
Dvonč L., Písanie vlastných mien typu <i>ulica Partizánov</i>	299
Holý J., Poznámky k otázke súvetia	167
Keder A., <i>Sýčať</i> — <i>sičať</i>	53
Miko F., K otázke vokatívu v spisovnej slovenčine	32
Oravec J., K otázke tzv. určovacích zámen	40
Počtová G., Zložené súvetie	239
Ružička J., <i>Bleskozvod</i>	237
Ružička J., O podstate vytýčeného vetného člena	291
Rybák J., K spracovaniu hesiel <i>čosi</i> a <i>dačo</i> v Slovníku slovenského jazyka	235

Zprávy a posudky

Arnold I. V., Leksikologija sovremennogo anglijskogo jazyka. Š. Michalus	111
Bauer J. — Mrázek R. — Žaža S., Příruční mluvnice ruštiny pro Čechy II. J. Ružička	57
Hála B., Fonetické obrazy hlásek českých, slovenských, francouzských, německých, ruských, polských, anglických, maďarských a španělských spolu se srovnávacím popisem výslovnosti. Á. Král	375
Jazykový koutek Československého rozhlasu v knižných výberoch. G. Horák	247
Jégé v kritike a spomienkach. F. Miko	55
K sedemdesiatke Jána Mihála. E. Jóna	374

Knížka o jazyce a stylu soudobé české literatury. J. Horecký	— — — —	315
Konferencia o marxistickej jazykovede. J. Horecký	— — — —	172
Kuzmík J., Bibliografia slovanských kníh týkajúcich sa slovenských vecí vydaných od XVI. stor. do r. 1955. — Bibliografia kníh v západných rečiach týkajúcich sa slovenských vecí vydaných od XVI. stor. do r. 1955. L. Dvonč	— —	175
Lexikografický zborník. Materiály z porady o prekladových slovníkoch, ktorá bola v dňoch 13.—16. októbra 1959 v Piešťanoch. Š. Michalus	— — — —	310
Nový srbochorvátsky pravopis. J. Frýdecký	— — — —	246
Otázky novinárstva 1959. J. Horecký	— — — —	174
Pavel Jozef Šafárik (1795—1861). E. Jóna	— — — —	177
Rusko-slovenský slovník. H. Španková	— — — —	244
Slovenské ľudové rozprávky zo zbierok Sama Czambla. E. Jóna	— — — —	110
Za akademikom Františkom Trávníčkom E. Jóna	— — — —	372

Rozličnosti

<i>Abstencia.</i> (J. Ružička) 249 — <i>Algoritmus.</i> (J. Horecký) 315 — <i>Alžirec, Alžirčan.</i> (L. Dvonč) 121 — <i>Bivuak, či bivak?</i> (J. Ružička) 315 — <i>Exbratislavčan?</i> (L. Dvonč) 252 — <i>Fanúšek.</i> (J. Ružička) 187 — <i>Fonotéka a filmotéka.</i> (J. Ružička) 187 — <i>Judo</i> (E. Jóna) 181 — <i>Kanoe.</i> (L. Dvonč) 188 — <i>Kozmonaut — astronaut.</i> (A. Keder) 316 — <i>„Krivoprožský“ — krivorožský.</i> (L. Dvonč) 124 — <i>Krnohy.</i> (J. Ružička) 249 — <i>„Maccarthyzmus“, či maccarthyzmus?</i> (L. Dvonč) 251 — <i>Mládza, otava, kosienok.</i> (E. Jóna) 180 — <i>„Náterka“ — nátierka.</i> (L. Dvonč) 280 — <i>Nezamestnaným vstup zakázaný?</i> (L. Dvonč) 250 — <i>O gen. pl. slova Vrábľa.</i> (L. Dvonč) 183 — <i>O písaní skratky Československej vedecko-technickej spoločnosti.</i> (L. Dvonč) 122 — <i>Patrice Lumumba.</i> (Š. Peciar) 182 — <i>Praskať, práskať.</i> (Š. Michalus) 250 — <i>Skloňovanie slova rukoväť.</i> (L. Dvonč) 185 — <i>Šišky a pampúšky.</i> (E. Jóna) 120 — <i>„Šnekový lis“ — skrutkový lis.</i> (J. Horecký) 186 — <i>Štiepny materiál.</i> (J. Horecký) 186 — <i>Tretry, tretre, klincovky.</i> (Š. Vragaš) 379 — <i>Ubytovňa, ubytovačka.</i> (Š. Vragaš) 123 — <i>Uharkať sa (si).</i> (M. Hayeková) 61 — <i>Vyvodiť, dôvodiť.</i> (F. Miko) 60 — <i>Wrocław, či Vroclav?</i> (L. Dvonč) 60 — <i>Zadlžiť sa, či zadlžiť sa.</i> (Š. Peciar) 119.
--

Odpovede na listy

<i>Ako vyslovovať mená Lenin, Stalin</i> (G. Horák) 191 — <i>Bača — bačovka.</i> (G. Horák) 318 — <i>Desaťkorunák a desaťkorunáčka.</i> (G. Horák) 254 — <i>Dobehnúť a predbehnúť.</i> (G. Horák) 189 — <i>Dovoľte mi odísť.</i> (G. Horák) 255 — <i>Hlas je tvoj, lenže pieseň cudzia.</i> (G. Horák) 320 — <i>„Kízajú sa“?</i> (M. Urbančok) 192 — <i>Kryštál a krištál.</i> (G. Horák) 190 — <i>Matejov — Matejovová.</i> (G. Horák) 318 — <i>Menovaný sa dokázal ako dobrý pracovník.</i> (G. Horák) 63 — <i>Možno používať „ak“ namiesto ako?</i> (G. Horák) 383 — <i>O nárečovom oslovení curka.</i> (G. Horák) 254 — <i>Občania, členovia a občianstvo, členstvo.</i> (G. Horák) 319 — <i>Pisomný stôl — písací stôl; zmütok; hnevllvý — hnevny.</i> (G. Horák) 382 — <i>Poradiť sa s niekým a poradiť sa niekoho.</i> (G. Horák) 62 — <i>Pytličiť na zajace.</i> (G. Horák) 253 — <i>Slovesá stenať a stonať.</i> (G. Horák) 381 — <i>„So Slováci, s Poliáci a s Rusi.“</i> (G. Horák) 127 — <i>Sporák — „šporák“.</i> (M. Urbančok) 191 — <i>Strážne mať rád.</i> (G. Horák) 253 — <i>Vezmem — vezmú.</i> (G. Horák) 125 — <i>Zunovať niečo — zunovalo sa mi.</i> (G. Horák) 126.
--

Index k 26. ročníku Slovenskej reči. O. Kajanová	— — — —	385
--	---------	-----

Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied otvorilo v Bratislave na Dunajskej ul. 21
reprezentačnú predajňu vedeckej literatúry. Dostanete v nej publikácie Vydavateľstva
Slovenskej akadémie vied, Nakladateľstva Československej akadémie vied a vedecké
knihy zo zahraničia.

*Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied,
Bratislava*

SLOVENSKÁ REČ

časopis Ústavu slovenského jazyka Slovenskej akadémie vied
pre výskum a kultúru slovenského jazyka

Ročník 26, 1961

Vydáva Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied

Hlavný redaktor: prof. dr. Eugen Jóna

Výkonný redaktor: dr. Ladislav Dvonč

Redaktor časopisu: Andrej Keder

Technický redaktor: Vladimír Štefanovič

Vychádza šesťkrát za rok.

Ročné predplatné Kčs 24,—, jednotlivé číslo Kčs 4,—.

Vytlačili Tlačiarne Slovenského národného povstania, n. p., Martin.

Výmer PK HSVZ, čís. 18163/50-II 3 — V-06*11457

Rozširuje Poštová novinová služba. Objednávky prijíma každý poštový úrad i doručovateľ.

Z NOVÝCH KNÍH VYDAVATELSTVA SLOVENSKEJ AKADEMIE VIED

JAZYKOVEDNÉ ŠTÚDIE VI

Sborník obsahuje jazykovedné štúdie a materiály k dejinám slovenského jazyka 16. storočia. Tvori tematický celok ako súbor štúdií o jazyku 16. storočia s textami jazykových pamiatok z tohto obdobia. 16. storočie v dejinách slovenského jazyka sa vyznačuje tým, že je to obdobie, v ktorom sa spisovný jazyk slovenskej národnosti (čeština so slovenskými prvkami alebo slovenčina s českými prvkami) rozvinul a upevnil najmä v štýle administratívno-právnom a epištolárnom, a to dosť nezávisle od literárnych pamiatok náboženského obsahu. Doteraz sú príslušné jazykové texty roztratené po archívoch. Zozbierané texty — pokiaľ neboli publikované — sa tu analyzujú a uverejňujú s príslušným komentárom.

Úvodnou štúdiou je práca prof. dr. E. Paulinyho Začiatky kultúrneho jazyka slovenskej národnosti. Ostatné práce se delia na dve skupiny, do prvej patria jazykovedné štúdie s textovými prílohami, do druhej texty s najdôležitejšími historickými poznámkami.

Sborník prináša štúdie a materiál z obdobia, ktoré bolo pre rozvoj slovenskej národnosti a pre jej ďalší hospodársky, kultúrny a ideologický vývin mimoriadne dôležité.

Je určený historikom, jazykovedcom a pracovníkom z príbuzných odborov.

VSAV 1961, str. asi 260, cca Kčs 23,40.

K PROBLEMATIKE SÚČASNEJ SLOVENSKEJ PRÓZY

Sborník zachycuje problematiku slovenského literárneho vývinu, smerujúceho k osvojeniu si socialistického realizmu, osvetľuje nevyhnutnosť a zákonitosť jeho uplatnenia v slovenskej próze. Jednotlivé štúdie a články sborníka pomáhajú tvorbe, pomáhajú však i kultúrnym pracovníkom a pedagógom hlbšie chápať problémy literárneho procesu pri jeho vysvetľovaní na školách i v osvetovej práci.

Z jednotlivých štúdií sborníka vyplýva, ako povstalecká tematika pomáhala slovenskej próze preverovať si jej schopnosti v úsilí o osvojenie si socialistického svetonázoru a realistickej metódy zobrazovania javov. V iných štúdiách sa skúma odraz socialistickej výstavby v románovej tvorbe, tvorba jednotlivých významných prozaikov sa analyzuje monograficky na rozbere niektorého z ich diel, závažného pre formovanie literárneho procesu.

Sborník vychádza v jubilejnom roku Komunistickej strany Československa. I to je výrazom úsilia slovenskej literárnej vedy ukázať, ako učenie revolučného robotníckeho hnutia, uplatňované dôsledne v dlhoročnom boji komunistickej strany, pri prestavbe a výstavbe slovenského života v duchu socializmu a komunizmu pomáhalo aj slovenskej literárnej vede do správnych vedeckých pozícií vysvetľovať literárny proces a ceľ našej literatúre pravdivo zobrazovať veľkolepé premeny vo všetkých sférach materiálneho, spoločenského i národného života ako víťazstvo tohto učenia. Sborník chce byť teda skromným prínosom k ucteniu významného jubilea Komunistickej strany Československa.

VSAV 1961, str. asi 320, cca Kčs viaz. 28,—.

Štefan Drug

KAPITOLY K ZAČIATKOM SOCIALISTICKEJ LITERATÚRY NA SLOVENSKU

V poslednom čase siaha literárna história čoraz viac po neznámych prameňoch, sústreďuje sa na štúdium materiálov, ktoré boli donedávna z neznalosti a na druhej strane aj zámerne obchádzané. Plodom takéhoto záujmu a štúdia sú aj tieto Kapitoly. Autor v nich oboznamuje s problematikou prvých krokov socialistickej literatúry na Slovensku na začiatku 20. rokov (od založenia KSČ v podstate od roku 1925). Vychádza pritom predovšetkým zo štúdia komunistických časopisov (Pravda chudoby, Hlas ľudu, Spartakus, Proletárka), ale aj z ostatných súvekých časopisov (Slovenské pohľady, Prúdy, Mladé Slovensko atď.).

Publikácia má charakter materiálovej práce, jej prvoradou funkciou a cieľom je zoznámiť odborníkov, učiteľov i širokú verejnosť s dosiaľ neznámymi faktami a dokumentami, ktoré v novom svetle a bližšie zoznamujú s dôležitou etapou vývinu našej literatúry. Materiál je rozvrhnutý do šiestich kapitol: K niektorým otázkam vzniku socialistickej literatúry na Slovensku, Zápas o „domovské právo“ socialistickej literatúry na Slovensku, Sovietska literatúra na Slovensku v prvej polovici 20. rokov, Strana a literatúra (Niekoľko údajov a dát o kultúrnej politike KSČ na začiatku 20. rokov), K začiatkom socialistickej literatúry pre deti a mládež, K začiatkom socialistického divadla na Slovensku.

Skutočnosť, že Kapitoly vychádzajú v jubilejnom roku KSČ, ešte väčšmi vyzdvihuje ich aktuálnosť. Publikácia aspoň čiastočne zaplňa medzeru v danej oblasti výskumu. VSAV 1961, str. asi 160, cca Kčs 10,—.

Pavel Jozef Šafárik — František Palacký

POČÁTKOVĚ ČESKÉHO BÁSNICTVÍ OBZVLÁŠTĚ PROSODIE

Česká a slovenská literatúra má v tomto spise veľmi dôležitý doklad o svojom vývine a ideovom i teoretickom zápase. Ide o anonymne vydanú spoločnú prácu mladého Pavla Jozefa Šafárika a Františka Palackého z čias ich spoločného pobytu v Bratislave. Počiatkové (t. j. základy) vyšli v Bratislave r. 1818. Mladí obrodní spisovatelia vystúpili v nej kriticky proti nedostatkom a nízkej úrovni vtedajšej literatúry. Domnievali sa, že vyššiu umeleckú úroveň zabezpečí nahradenie mechanicky používaných pravidiel prízvučnej prozódie, ako ich formuloval Jozef Dobrovský, časomernou prozódou. Okrem toho nastolili pred literatúru program aktívnej pomoci národnej spoločnosti, vlastenecké, v jadre demokratickými myšlienkami predchnuté úlohy, vyzvali spisovateľov, aby bojovali proti cudzote, pasivite a sporom, ktoré organizmus formujúceho sa národa zbytočne oslabovali. Počiatkové sú nielen teoretickým spisom o otázkach metrických, o otázkach verša, ale dotýkajú sa celej situácie literárnej a spoločenskej. Toto dielo je prejavom úzkej spolupráce obidvoch našich národov a ich literatúr.

Šafárikove a Palackého Počiatkové českého básnictví vychádzajú pri príležitosti 100. výročia smrti P. J. Šafárika. Na príprave vydania sa zúčastnili spoločne Ústav pre českú literatúru a Ústav slovenskej literatúry. Úvodnú štúdiu napísal M. Bakoš. VSAV 1961, str. asi 128, cca Kčs 9,40.

TIETO KNIHY SI MÔŽETE KÚPIŤ V KAŽDOM KNÍHKUPECTVE ALEBO V PREDAJNI VSAV, BRATISLAVA, DUNAJSKÁ 21.

Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied otvorilo v Bratislave na Dunajskej ul. 21 reprezentačnú predajňu vedeckej literatúry. Dostanete v nej publikácie Vydavateľstva Slovenskej akadémie vied, Nakladateľstva Československej akadémie vied a vedecké knihy zo zahraničia.

Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied,
Bratislava

SLOVENSKÁ REČ

časopis Ústavu slovenského jazyka Slovenskej akadémie vied
pre výskum a kultúru slovenského jazyka

Ročník 26, 1961, číslo 6

Vydáva Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied

Hlavný redaktor: prof. dr. Eugen Jóna

Výkonný redaktor: dr. Ladislav Dvonč

Redaktor časopisu: Andrej Keder

Technický redaktor: Vladimír Štefanovič

Vychádza šesťkrát za rok.

Ročné predplatné Kčs 24,—, jednotlivé číslo Kčs 4,—.

Vytlačili Tlačiarne Slovenského národného povstania, n. p., Martin.

Výmer PK HSVZ, čís. 18163/50-II 3 — V-06*11457

Rozširuje Poštová novinová služba. Objednávky prijíma každý poštový úrad i doručovateľ.